

POBL VREIZH

C'HWEVRER

1980

NIV. 120

4^L

• STOURM AR BEISANTED •

• UR VRO DIBASTELLET :
AR C'H/KURDISTAN •

• 10^{ved} deiz-ha-bloaz Pobl Vreizh •

Manifestadeg peisanted e Breizh da geñver afer Herry.

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

9e listennad

X. Mordelet, Togo	60,00
C. Gouriou, Lambal	20,00
F. Gogé, Brest	20,00
M. Gouez, Kastellin	60,00
A. Colleau,	
Chambray-lès-Tours (37)	20,00
A. hag A.M. Kervern, Brest	120,00
R. Le Gléau, Brest	20,00
L. Cléac'h, Kemper	60,00
Y. Le Gallo, Boharz	10,00
Yeun Le G., Ferté Alais (91)	60,00
J.-L. Berger, Andilly (95)	10,00
Roger J., Paris (75)	20,00
L. Le Doze, Naoned	20,00
L. Orhand, Loudieg	10,00
Philippe Le G., Laval (53)	10,00
J. Le Jeune, Naoned	30,00
E. Troadec, Kastellin	20,00
G. Perron, Orvault	20,00
J. Benoit, An Arvor	60,00
Y. Provost, Remengol	20,00
J.-P. Le R., Kemper	10,00
P. Maugué, Bro-Suiss	10,00

690,00

Diwar al listennadoù all 3859,00

4549,00

Ar moullañ, ar fotoioù, ar misoù-kass hag ar « fals »-frejoù all a laka beb niverenn POBL VREIZH da 7000,00L, well-wazh... A-benn tri mis ahann e vo kloset ar roll listennadoù-mañ. Ar pezh a rafe mil vad da b/POBL VREIZH, eo kaoud diganeoc'h, lennerion ha komanterion ger, diwar ho profoù, talvoudegezh UN niverenn eus POBL VREIZH. En ur ober 9 mis ho peus kaset deomp 4549 a lurioù gall newez : da lared eo 550L beb mis. N'eo ket fall. Mes, peogwir e chom tri mis c'hoazh, e « vank » 2450 a lurioù a-benn tizhoud ar 7000 lur benniget hon eus eozomm.

Daoust ha galloud a rit kass deomp an 2450 a lurioù-se ? Da lavared eo : talvoudegezh 820L beb mis epad tri mis...

23 a brofourion zo bet er mis-mañ, o deus roet beb a 30L, well-wazh.

Gant 28 a brofourion o roiñ kemendall epad an tri mis da-zont e vefe mad hor jeu...

Gant 30 a brofourion e vije gwelloc'h c'hoazh...

1000 a gomanterion a gass da gef POBL VREIZH 40 000 a lurioù, hag o deus koustet an unneg a niverennoù POBL VREIZH beb moull e 1979 : wardro 88 000 a lurioù. Gant an niverennoù gwerzhet er stalioù ha war ar ruioù, e taper adarre un 8000 bennag a lurioù. 40 000 + 8000 = 48 000. Chom a ra 40 000 da baeañ. Ma teufe ar 7000L meneget a-ziwar ho tonesonoù (dont a rafont, mechañs), e chomo c'hoazh 33 000 a lurioù da gaoud en un tu bennag...

N'eo ket gwraet hor soñj ganeomp mod ebed ober un hold-up. Arc'hant zo koulskoude e bankoù Breizh. Mes n'eus ket hanw ganeomp da vont d'o c'herc'had gant ur bis-tolenn !...

Penaos ober neuse, peogwir e fell deomp heuliañ pizh ha penn-da-benn lesenn an demokratiezh, hag a vir douzhimp a ober hold-upoù ?

Gant gouel POBL VREIZH ez eus bet dastumet ur gwennege bennag. Mes red eo bet rannañ an dornad arc'hant-se etre POBL VREIZH ha LE PEUPLE BRETON. Ha, daoust m'eo bet daouhanteret ingal tre an tammoù gwennegeien-se, daoust ma n'eus ket aet muioc'h gant LE PEUPLE BRETON eged gant

POBL VREIZH, n'eo ket fortun ROTSCCHILD eo a zo bet rannet da heul gouel POBL VREIZH...

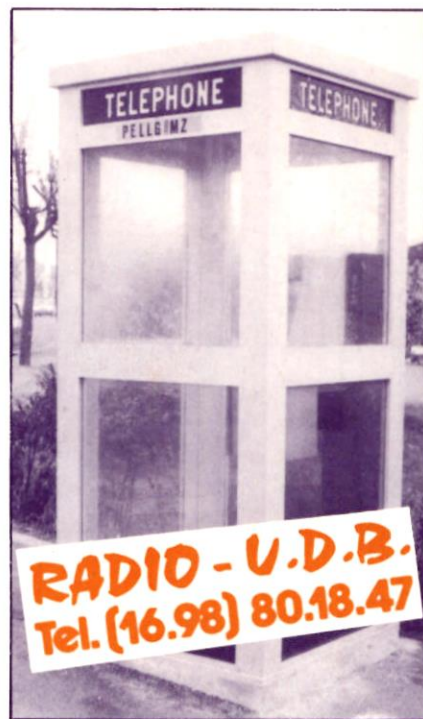
Piw a zeuio da sikour POBL VREIZH ? Ne huch ket ar gelaouenn « Forzh ma buhez ! », nann. Mes kof moan 'vez red-dezi ober...

Fiziañs hon eus, lennerion ha komanterion ger, e vo klewet galwadenn POBL VREIZH !

TRUGAREZ VRAS DIWAR VREMAÑ ! Piw eo profourion ar mis-mañ ? 23 emaint eta : 11 o chom e Breizh-Izel, 5 e Breizh-Uhel, 5 e Bro-C'hall, 2 er broioù estren. Ahanta ! Breizhiselis. perc'henned an teñsor brezhoneg, bec'h dezi, ha c'hwi dreistoll, na chomit ket bouzar ! Harpit ho kelaouenn vrezhoneg.

TRUGAREZ VRAS ETA DA BROFOURION AR MIS-MAN.

POBL VREIZH

KOMANANTOÙ

	boutin : 40 L	V
P	skoaz : 60 L	R
O	pe ouzhpenn	E
B	KRP ROAZON	I
L	2746-79	Z
	C.C.P. RENNES	H

CAFÉ DES MOUETTES TAVARN AR SKREWED

Guinness diwar ar waskeres

Porzh a goñvers

BREST

Tél. 44.33.21

Ti-Moullerezh « Iroise »
29200 Brest

Rener ar gelaouenn :
Fañch Morvannou C.P.P.A. 50 091
1500 skwerenn

Komanantit d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e
brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L pe ouzhpenn (1)

Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2746-79

* da verkañ dre red war ho kolo-lizher

UNION DÉMOCRATIQUE BRETONNE

LA PÊCHE EN BRETAGNE

Des propositions
Un programme chiffré

En ur stad gwall enkresus ema pesketaerezh Breizh, dre wall ar gouarnamant kreisennet ha diasezet en Paris, ur gouarnamant n'eo ket nec'het gant kudennoù labourerien Vreizh. Al levrig-mañ, 20 p. ennañ (7,00L an tamm), bet savet gant « Komission ar Mor » (kevrenn eus an UDB) diwar ur pezh-labour bet gwraet gant Marsial Catherine, e kaver displeget ennañ ar c'hudennoù, hag iwe kennigadennoù d'o dirouestlañ. Da vezañ goulennet digant an UDB.

ARABAD ANKOUAAD :

BEZ' E C'HELLOMP
KASS « POBL VREIZH »
D'AR SOUDARDED
EWID NETRA :

skrivañ d'ar gelaouenn

KANV

Da zeiz Nedeleg diwezañ, diwar ur gwall zarvoud c'hoarvezed war an hent bras, ez eo bet lazhet hon kamarades Gwenola Ar Barzhig, pried hon kamarad Ivon Abiven, eus Sant Tegoneg. Merc'h e oa Gwenola da Ernest Ar Barzhig, ar skrivagner brezhoneg marw daou vloaz so. Da Ivon Abiven ha d'e vugale e kass tud skipailh Pobl Vreizh, en un degouez ken mantrus, o gourc'hemennnoù a gengañv.

STAJOU BREZHONEG

Gwraet e vo stajoù brezhoneg e BREST gant AR SKOL VREZHONEG, KELC'H AR GELENNERIEN VREZHONEG, AL LEUR NEWEZ :

- eus ar 25/2 d'an 1/3 ;
- eus ar 14/4 d'an 19/4 ;
- eus an 30/6 d'ar 5/7.

Goulenn titouroù ouzhpenn digant :

A. LEMERCIER, 6 r. Beaumarchais
BREST. P. : 44.89.42

A. KERAVAL, 6 r. Neptune BREST.
P. : 44.22.04.

HAG A-NEWEZ EN BRO-DREGER ?

Bloaz so dija eo bet krouet ar « c'homite ewid ur porzh-mor don en Bro-Dreger/Oueloù ». Ken ewid al labour, ken ewid diorroadur ekonomikel hon c'horn-bro troet warzu ar mor, ez eo intereset bras tud ar c'hornad gant pal ar c'homite-se : deuet zo e-barzh wardro 50 parrous, hag ouzhpenn-se e vez klewet e vouezh en Kusul Jeneral an Departamant, a-drugarez d'ar gusulierien jeneral a zo en e vurew.

Hag eo bet selaouet : kasset zo bet ul lizher d'hon c'hamarad Roje Perrot, president ar C'homite, gant Charles Josselin, president Kusul Jeneral Aochou-an-Hanternos. El lizher-se e tispleg ar president e vo gwraet diw studiadenne ekonomikel, unan ewid al Lege, porzh-mor Sant-Brieg, hag eben ewid al lec'h hanwet Ker-Aret, war ar Yodi, rivier Landreger. Kasset e vo da benn ar studiadennoù-se gant « Komite Diorroadur Ekonomikel Aochou-an-Hanternos » (1).

Ema an oll dud akord ewid ansav ez eus ur bern avantajoù teknikel gant an daou lec'h kenniget gant ar c'homite (re ar Yodi hag an Trev, rivier Lesardrev) ewid sevel ur gwir porzh-mor don. N'eus nemed abegoù ekonomikel a gement a c'hellfe bezañ enebet ouzh ar c'homite, med war ar poent-mañ en deus hemañ argusennoù sonn da respont.

Dindan berr bremañ e krogo ar studiadennoù, hag e vo embannet an disoc'hoù anezo wardro mis Gwengolo. Ahann-di e talc'ho ar c'homite da gelaouiñ an dud war ar raktress (2) : emvodoù publik 'vo gwraet, hag ema iwe ar c'homite en soñj sevel ur montaj diapo gant sikour tud Sant-Brieg.

Y.B. Montreer

(1) Comité d'expansion économique des Côtes-du-Nord.

(2) Projet.

Komanantit da gelaouenn
c'halleg an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREŠT-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Boutin : 50 L (1)
Skoaz : 70 L (1)
Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2365-76

AN UDB DORN-HA-DORN GANT

An douaroù-labour, ha dre vras, an implij a vez graet deus douaroù hon bro zo un digarez da stourm ewid ar beisanted. War an dachenn-se iwe eo krog ar sindikajoù peisanted e Breizh da c'hourdrous ar muiañ ha da enebiñ douzh an danvez lesenn newez. Ha n'eo ket drol, peogwir ema an douar e-kreis an afer : un dra red ewid ar beisanted, med un dra ger, hag un dra rouez !

Tamall a ra ar beisanted ar re a zo o klask daspugn ouzhpenn ar gont douaroù, ha mad a raont, rag eno ema an dalc'h, hag ar pezh a zo o tispenn hon labour-douar, dre rewinañ an tiegezhioù bihan ha dre rusañ kuit kalz peisanted. Dre an douar, pe, kentoc'h, an arc'hant da baeañ aneñ, e vez dibabet al labourerien-douar yaouank : gwazh a-se ewid ar re n'o deus ket aes da baeañ ! Press zo war an douar-labour, 'peb lec'h war ar maes. Ema an oll o c'hortos o ameseien da vont kuit da brenañ ur park pe un all (« ar park-mañ vo ewidin-me, ar park-se vo ewidin-me », a lâar ar peisanted kamm en ur vale, herwez ar rimodell...).

Med pris an douar-labour a harz kalz re yaouank da zalc'her ur feurm, rag ouzhpenn an douar zo da brenañ, oustilhoù, binwijoù, loened hag all... Anes bezañ pennhêr pe bennhêres, n'eo ket braw an dez hiziw sammañ ar sort dle !

Ar SBAFER, mod-all, a zo he roll renkañ marc'had an douar, n'he deus na galloud a-walc'h na moneiz awalc'h d'ober he labour. Arlene (1978) he deus pignet 6000 dewezh-arad, war an 20 000 laketa en gwerzh er pewart departamant, med an douar-se zo aet da greskiñ 426 atant, ha d'enstaliñ... 36 peisanted newez

nemedkén. D'ar renerien a glemmiche dirakañ, en deus respontet **Méhaignerie**, newez so, e oa an dra-se... « un afer politikel » !

Poent bras eo mont dehi koulskoude. Ur skwer : e **Penn-ar-Bed**, an tri-c'hard deus ar beisanted o deus ouzhpenn 45 bloaz, med ahann d'ugent vloaz pa' haint war o leve, ne vo adkemeret nemed ur c'hard deus o ziegezhioù, herwez enklask **Kampr al Labour-Douar**. Setu, 'gis-se, e vo dispennet 273 000 dewezh-arad (28% deus douaroù-labour an departamant) a hay da frankaad tiegezhioù all ha n'o deus ket ezomm alies awalc'h da grekiñ.

Ma'h a fall ar jeu gant an douaroù bremañ, eh ay pell gwashoc'h, martese, gant lesenn newez **Méhaignerie**, peogwir e vo aessaet ar reolennoù da gontrolliñ ar c'humul pe daspugn douaroù : ne vo ket red goulenn un aotre ewid ar re yaouank beteg un niver bras tre a zewezhioù-arad.

E **Breizh**, just awalc'h, ema ar beisanted dindan gasel-yew gant an dra-se, ha stourm a raont gwellañ ma c'hallont. Perag ? Abalamour n'eus ket labour lec'h all ha kalz re yaouank a vefe kontant da zalc'her douar ewid **CHOM E-BARZH AR VRO, DA LABOURAD**. Se zo kaos ma 'n deus ar sevel loened « neb douar » (moc'h, yér, koleoù) kemeret kement-se a lañs amañ gis-mañ. Lañsussoc'h eo sevel ur c'hraou bras, pa vez re strizh an tachennoù douar.

Setu an U.D.B. a sikour ar beisanted a stourm a-eneb ar re a zaspugn pe a rosell an douaroù, hag a c'houlenne assambles gante lesennoù stris-hoc'h, ha n'eo ket laoskoc'h, ewid ma c'hallio an douar mont gant ar re o deus afer, ha gwall afer deusoutañ

(peisanted vihan, re yaouank heb douar...).

War hirroc'h termen, e vo daw lakad e sav ur c'hontroll demokratel war ar marc'had douaroù ; he soñj he deus an U.D.B. war an dra-se. Ar pezh eo, kalz tud a vez laketa diaes pa vez kistion deus an douar ha deus e berc'henned. Red eo kelenn an dud ha delc'her kont deus daou c'hoant : c'hoant ar re yaouank da zalc'her douar, kuit da brenañ aneñ war dle, ha c'hoant kalz peisanted (re vihan, re gozh alies) da vezañ perc'henn d'o douaroù, ha surroc'h a-se.

Ne dlefe ket bezañ red prenañ douar a-benn delc'her aneñ. An droed da labourad a deu a-raog droed ar berc'henned. Ewid an dra-se, e c'houllomp :

- rummadiñ an douaroù (labour-douar, sevel-tier, tachennoù gwiridig : yun, palud, tewenn...);

- merkañ prisoù an douaroù hag ar feurmachoù diouzh o zalvoudegezh ;

- lakad un harz da vent an tiegezhioù (S.M.E.) ;

- delc'her heb o dispenn an tiegezhioù zo kement hag ar vent vihanneñ (S.M.I.) ;

- sevel un OFISS AN DOUAR-LABOUR (O.F.B.), a vefe un ofiss publik, renet gant tud ar vicher, ha barreg da brenañ kement tamm douar en gwerzh ; feurmiñ a rafe aneñ, goude-se, d'ur serten pris merket ewid

RADIO - U.D.B.
Tel. (16.98) 80.18.47

AR BEISANTED DA STOURM

2

ur vuhez-pad ; gall' a rafe ar peisant a gar adprenañ e zouar digant an Ofiss, beteg ar vent vrassañ.

Mestr e vefe an O.F.B. war ar marc'had douaroù, ha gouest da ingalañ anehe etre ar beisanted o-deus ezomm. Kemer a rafe plass ar SBAFER a zo dinerzh da c'hoari ar roll-se. Med ne vo ket possubl kaoud an dra-se anes chañch a-grenn ar politikerezh hag ar gouarnamant a zo bremañ.

MICHER AR PEISANT : LABOURAD KALZ HA GONID NEBEUD ?

Honnezh eo bet dalc'hmad, herwez ar gaos, planedenn al labourer-douar ; ha koulskoude, ne zihan ket **Yann Gouer** da stourm ewid kaoud ur c'honidegezh a-zoare. Disheñvel bras eo ar c'honidegezh etre ar beisanted : ur c'hard a c'honz nebeutoc'h ewid 6 500 lur ar bloaz, hag ur c'hard all ouzhpenn 30 000 lur ! Peisanted **Bro Naoned**, da skwer, zo peil warlerc'h re ar pewar departamant. Dre vras, ne dap ar beisanted nemed an hanter deus gonidegezh al labourerien all.

DA BE BRIS UR C'HONIDEGEZH A-ZOARE ?

Kreskiñ a ra gonidegezh peb peisant, n'eo ket abalamour e ha war-raog gonidegezh al labourerien-douar dre vras, med abalamour e nebeuta beb bloaz niver al labourerien-douar, evel hon eus gwelet. Ar gouarnamant en deus graet e soñj pell zo : kreskiñ tamm pe damm gopr ar beisanted dre c'hwennañ (pe diouennañ) anehe... e-lec'h kaoud ur politikerezh ewid ar prisiou, ar misou hag ar produioù. Daspugn an douaroù en ur zispenn an tiegezhioù bihan ewid produiñ muioc'h ha gwelloc'h marc'had, setu ase lesenn an ekonomiezh liberal !

GWIKEFRE AR POLITIKEREZH-SE ZO AES DA GOMPREN :

— LAKAD AR PRISIOU DA ZISKENN : etre 1973 ha 1977 int bet diskennet deus 20% ; pa sav o gonidegezh, ne bren ket an dud, e-barzh hon broioù « pinwidig », muioc'h a voued ewid-se, ha gall' a rafe an dra-se isplikañ diskenn ar prisiou ; med deus tu ar sistem eo daw klask an diskoulm kentoc'h, da lared gwir. Tamallet e vez a-wechoù d'ar beisanted lakad arc'hant en o godilli, med o lodenn e-barzh pris ar bewañs zo disterraet

Tamallidi an afer Herry o tont er maes eus pales al Les-Varn.

(deus 55% er bloavezh 1950 da 40% an dez hiziw er Frañs, ha da 32% e Breizh). Mont a ra ar peurrest deus an arc'hant e-barzh godilli ar marc'hadourien a bren o loened, o laezh, o legumachoù marc'had mad a-zigante, hag a werzh ker goude-se amanenn, formaj, kig, boued-mir hag all...

E-giz-se, e vez iselaet ar prisiou gant ar firmoù bras, ha gant an M.C.M., ouzhpenn a zilañs ar produiñ gwerzhed d'ar broioù estrañ-jour hag a sikour ar re o tont deus ahane !

Med al labourer-douar iwe zo kaos, ewid darn, ha heb goud dehañ peurluviañ, ma ha fall an traou war ar marc'had. Peogwir eo kountant da broduiñ muioc'h-mui, da zaspugn douaroù par ma c'hall, da sevel, krewier brassoc'h-brasañ, da implijañ temz, da lousaouiñ e barkeier kén-ha-kén, ha da vont war-raog bepred, n'eo ket drol e vez re a draou war ar marc'had ur wech dre vare, ha neusen 'kouez net ar prisiou ha 'vez diskaret ar re vihan, ha 'kresk ar plas-sou bras adarre !

— FREJUSSOC'H E VEZ PRODUIÑ, ha n'eo ket mestr al labourer-douar, tamm ebed, war e frejoù ; ar boued-chatal, an temz (pe ludu), an had, ar frejoù all a beb sort (louseier, servijoù) a rae arlene ouzhpenn an HANTER deus talvoudegezh ar broduksion (P.A.F.). Kresket o deus ar misou-se deus 7% beb bloaz etre 1959 ha 1974... Ha n'eo ket toud : kapital an tiegezhioù

(oustilhoù ha mekanikoù, somachoù hag atelieroù, chatal), a zo gwall sammus ha gwall goustus iwe, ne zihan ket da vont war-raog. Se zo kaos en dez al labourer-douar ezomm arc'hant muioc'h-mui, hag e rank ober dle muioc'h-mui iwe (4 miliard dle etre toud peisanted **Aodoù an Hanternos**, e-kichen talvoudegezh ur bloavezh produiñ n'a ket en tu-hont da dri miliard hanter...). Huallet e vez ar beisanted e-gis-se gant rouedad stank ar firmoù, ar bankoù, dreist-oll « **Kredit al Labour-Douar** ».

Setu, berr-ha-berr, peogwir 'tiskenn ar prisiou, ha pa faot dehañ kreskiñ e c'honidegezh, e rank Yann Gouer produiñ muioc'h bepred, ha prenañ pe feurmiñ douaroù, hag implijañ mekanikoù brassoc'h, ha sevel krewier newez, ha skuilhañ muioc'h a demz, a hañvouezenn, ha hirraad e zewezhioù labour, hag ober dle heb bewiñ gwellkoc'h. Homañ e vo neusen e blanedenn : mont da fall, pe dont da vezañ un tamm deus ar chadenn-broduiñ.

— PRODUIÑ MUIOC'H BEPRED, KUIT DA ZISKREGIÑ, setu pezh a ra kalz labourerien-douar, re yaouank alies, heb kontañ ar sperejoù meret gant ar sistem ! Daoust ha roet zo dehe da choas ? Sklaer eo, da vianhañ, ema kont e-mod-se e **Breizh** abaoe un toullad bloavezhioù. Abaoe 1959, e ha war-raog, ingal, ar broduksion er **Frañs**, med an ed an heni a gresk dreist-oll, e-kichen e **Breizh**, lodenn ar plant a zistera (2,9% deus heni ar **Frañs** e 1975 e-lec'h 4,4% e 1950), ha lodenn al loened a zalc'h da greskiñ (20% e-lec'h 8,9% e 1950). Wardro 90% deus ar broduksion e **Breizh** a za diwar al loened (e-lec'h 56% er **Frañs**, ha 69% e 1966). Pewargementet eo bet dre vras ar broduksion loened e **Breizh** en ur ober 25 bloaz (1950-1975).

Krog eo ar **Frañs** e-gis-se da « rannañ al labour » etre broioù, seul vui ma c'hoari al labour-douar e-barzh an **Europ**. Lakad a ra he labourerien-douar d'ober ed, stank, ha reizh awalch int d'ober iwe (nebeud a dud dre zewezh-arad deus tu kompesenn ar **Beauce**, **Champagne**..., digoustusoc'h al labour gant mekanikoù implijet e-barzh plassoù bras tre). Ewid pezh a sell ar sevel loened, komañs a ra ar re na c'houllont ket forzh douar (yér, moc'h) da vont trema ar broioù krec'h, e-lec'h ema an dud er c'hêrioù bras. A-benn arc'hoazh martesen eh aint trema ar broioù arab, pe broioù

paour e-lec'h eo red d'an dud labourad ewid ur Bennozh Doue !

Setu perag n'eo ket di-zañjer politikerezh ar gouarnamant ewid an amzer da zont. Ken buan e vefe skoet ha dinerzhet labour-douar **Breizh**, ma tegouez d'ar broioù a bren hon zraoù diganeomp produiñ anehe o hunan (broioù arab ewid ar yér, da skwer), pe ma tegouez d'ar re a werzh deomp o zraoù kerraad anehe (soja, maniok...). Rag, e-barzh ur bed e-lec'h eo rannet al labour etre ar broioù, ha kignet ha gwasket broioù paour an Trede Bed, n'eo ket ken sur hon bro da zalc'her he c'hrog ataw. Pa en-do **Yann Gouer** daspugnet e walc'h a draou, 'n em spessialiset evel a faot, ha flastret meur a gonsort, petra' zegouezo gantañ ma n'eo ket boud mouget e hunan. Ped gwech n'o deus ket lâret produkterien vras ar broioù krec'h, n'eo ket red, tamm ebed, e vefe savet moc'h, yér ha bioù-laezh amañ gis-mañ ! ar c'hontrel an heni eo : digoustussoc'h eo lec'h all, tost d'ar c'hêrioù bras, pe er broioù paour. N'eus reson vad ebed, paneve c'hoant peisanted da chom e-barzh ar vro, paneve o c'halon da stourm ewid an dra-se, ha paneve o NIVER hag a ra o nerzh beteg bremañ !

PRISIOU MERKET EWID AR PRODUIOÙ

Dre isellaad ar frejoù eo possubl lakad gonidegezh al labourerien-douar da vont war-raog, da gentañ. Red eo reiñ d'ar peisant kelennadurezh ha galloud ewid gwaskañ war ar misoù hag ewid boud an heni a ra war-dro e diegezh e-lec'h boud ur c'hoariell etre daouarn ar firmoù.

Dre ar prisoù an heni eo e c'hall e c'honidegezh bezañ assuret : prisoù merket beb bloaz, herwez koust ar produiñ, herwez ar broduksion hag ar broioù, ha beteg ur serten kementad (1000 pemoc'h da skwer, pe 50 000

litrad laezh) ; e-gis-se e vefe roet da beb peisant ur c'honidegezh assur ha deraed.

Gall' a rafe ar prisoù iwe servijañ da zistankañ pe da greskiñ ar produiñ, douzh ar pezh a zo ezomm, ha chom a rafe al labour-douar mestr war e diegezh.

Ur politikerezh sort-se n'hall ket bezañ renet memes mod deus ur penn d'egile d'ar **Marc'had Boutin** ; ment ha stad an tiegezhioù zo re disheñvel deus ur vro d'eben ; ouzhpenn-se, ur politikerezh ingal a rafe muioc'h lañs d'ar re binwidig, ha dilañs d'ar re vihan ! Daw eo da beb bro bezañ mestr war he labour-douar, e diabarzh ur framme evel an **Europ**, med un **Europ demokratel ha renet gant al labourerien**.

Ur plañ (pe steuñv) zo ezomm, rag leuskel al labour-douar da vezañ kasset ha digasset herwez lesennoù ar marc'had kapitalist, n'eo ket emsav ; ar goulenn boued a zo da chom peusheñvel e broioù an **Europ**, ha ma kresko ar goulenn kig-yér pe gonifled, 'tigresko ar goulenn kig-leue pe

amanenn hag all ; ar c'hennig boued, er c'hontrel, a zalc'h da greskiñ, peogwir e vez produet muioc'h bepred ha gwelloc'h, sañset. Setu perag eo red renkañ ar broduksion, lodenniñ anehi etre ar beisanted hag ar broioù. N'eo ket stard, ewid pezh a sell ar C.E.E., gouzoud, dre vras, pegement zo ezomm deus an dra-mañ-dra ; daw eo gouzoud pegement e vo gwerzhet (pe roet) d'ar broioù all, rag aes awalc'h eo kompren pessort diouwer boued, pessort naonegezh, zo e-barzh ar bed-oll !

Gant ar pezh a gennigomp ez eus moian da respont d'ar pezh a c'houlenn al labourerien-douar. Ya, moian zo kass kuit an duadennoù deut da c'holeiñ an oabl, gant ma vo laket e sav ur **Marc'had Boutin demokratel** ha gant ma vo diac'hubet, rag ar firmoù bras, an trustoù a ra war-dro ar boued hag ar bewañs, an heni eo a zo o hualañ ar beisanted na hegañ anehe d'en em goll.

**F. Favereau ha komission
labour-douar an U.D.B.
(da heuliañ)**

UR BOBL DIBASTELLET : AR G/KURDED

Kàer 'po selled douzh ur gartenn, pe douzh an hanoioù skrivet war an hent ma'h it di, ne welefet roud ebed deus ar C'hurdistan ! Sed ase ur bobl, bet dishual ha digabestr kent, bew bepred he yezh, he boasioù, he skiant-pobl, ur bobl o stourm douzh ar Stadoù savet gant an impalaerien a zo bet o ren war ar c'horn-se deus ar bed (Bro-Saos, Bro-C'hall... a vese o « tiwall » ar Reter Kreis beteg 1914). Dibastellet ha diframmet eo ar Gurded etre meur a Stad :

— an Turki (war-dro 8 m Kurd, ur c'hard deus ar boblañs), lec'h int bet mac'homet abaoe amzer Atatürk ha lec'h eo difennet ataw ober gant ar gomz « Kurd » (proses a vo graet d'ur maer aleshont, war zigarez en deus ressewet bussoù « ewid ar Gurded » digant kêrioù bras deus du-mañ evel Roazon...)

— an Irak (war-dro 3 m Kurd, ur c'hard deus an dud iwe) lec'h zo bet krogadoù, ha bresel memes beteg 1975, rag ma oa kontant Bagdad da reiñ d'ar Gurded un espess emrenezh, ne c'houllent ket diskregiñ deus bro Kirkouk, abalamour d'ar petrol... Kalz Kurded zo bet diblasset sa traoñ Irak abaoe gant ar gouarnamant.

— an Iran (war-dro 5 m Kurd, 16% deus an oll Iranis) lec'h zo bet ur Republik Kurd en-dro da Mahabad goude ar bresel, renet gant ar P.D.K. (hag ur Republik ameseg en Azerbaidjan iwe, en-dro da dTabriz) ; dispenet eo bet gant arme ar chah, med dalc'het o-deus ar Gurded da fiñwal a-eneb d'ar chah, ha goude-se d'an ayatollah !

— ar Siri (0,8 m deusoute, 10% deus ar boblañs), lec'h e vez heskinet ar Gurded, kasset ha degasset dre ar vro un tamm bihan evel en Irak.

— an URSS lec'h n'eus ken med 100 pe 200 000 Kurd.

Eno, da c'houd, ema barados ar Gurded : ur bastell-vro emren o-deus e-barzh RSS an Armeni (« Kurdsij rajon »), frankis da gomz, da skrivañ, da gelenn o yezh hag o sewenadur ha tud desket, barreg ha pinwidig int deut da vezañ. Herwez Kendal (1), « Kurded an URSS, diskennet deus divroidi ha paour-kaezh harluidi kent, zo en dez hiziw al lodenn ar binwidikañ hag ar muiañ desket deus ar bobl kurd... heb m'o defe kollet o fersonelezh ha ma vefent bet russekaet... » (ewid pezh a sell deus RSS an Armeni ha RSS ar Jeorji bepred).

Lec'h all, siwazh, n'ema ket kont e mod-se ! Bro ar Gurded (en Irak, en

Iran) zo bras ; paour n'eo ket (douaroù mad, ha dour, ar pezh a vank er broioù-hont), med chomet war-lerc'h ; setu an dud an heni zo paour, ha di-zesk ; chom a ra gis kozh al labour-douar (sevel loened dreist-oll), ha n'eus ket pikol industriezh. Er menezier ema ar Gurded o chom ; se zo kaos mechañs int brudet da vezañ tud gouez, ha kaled (« kreñv evel ur C'hurd », ha n'eo ket un Turk, a vez laret du-hont). An Islam eo o relijion, med o sewenadur zo chomet disheñvel deus heni ar broioù arab, ewid pezh a sell ar merc'hed, da skwer (2).

Digarez hon eus bet, an UDB, da weled, newez so, un deus pennoù P.D.K. an Iran. Disammet int abaoe eo aet ar chah e lew, med n'en em gountantont ket en Iran Khomeiny. Stourm a raont deus un tu a-eneb d'an impalaerourien US, o deus sikouret gwaskañ aneche e-pad bloawezhioù (daoust ma oa deut ar re-mañ da vezañ kamarad BARZANI, penn Kurded an Irak, marw ar bloaz-mañ), ha, deus un tu all, dorn-ha-dorn gant demokrated an Iran, ewid sevel ur

Republik emren e-barzh un Iran renewezet.

Sklaer tre eo, da c'houd, linenn ar Gurded-se : war ar memes tro int etrevroadelourien hag emrenerien, ha klask a raont kaoud sikour demokrated ar beb oll. Rag n'eo ket braw, ousoc'h a-walc'h, sevel ho mouezh e-barzh un takad lec'h zo kemend-all a virvilh hag a strafuilh, e-barzh ur Stad renet gant tud evel Khomeiny, e-barzh ur vro stok douzh an URSS, douzh an Turki (diasoù an OTAN), douzh an Irak hag ar Siri (enebet da Israel)... Ni hag a stourm ewid kaoud ar memes tra en ur c'horn deus ar bed sioulloc'h ha kletoc'h un tamm, a dle bezañ prest da harpañ ar Gurded gwellikañ ma c'hallimp.

F. Favereau

(1) « Ar Gurded hag ar C'hurdistan » e ti Maspero.

(2) Un den yaouank deus Motre (Poher) zo bet aet di, bewet en-deus gant ar Gurded, desket o yezh, ha degasset gantañ filmoù kàer ; un dro Vreizh a ra gant ar filmoù-se ewid « Connaissance du Monde » ; kerzhit da weled aneche disoursi ma dremenont du-se...

**LENNIT
POBL VREIZH**

PENNAD-KAOS GANT PER AR BIHAN,

*merour AL LIAMM, diwarbenn e levr
barzhonegoù « Prenest gwenn antronos »*

1. Pegoulz out kroget da skrivañ ?

Va barzhoneg kentañ, he zitl « **Dezo hebkén** » 'm boa savet tregont vloaz so, hag embannet eo bet war niverenn 19 **Al Liamm**. Goude-se on chomet pemzeg vloaz heb skrivañ gwerzenn ebed. Kroget on da vad da sevel gwerzennoù pemzeg vloaz so.

2. Petra 'n deus lakaet ahanout da zuañ paper ?

Rankoud a ran duañ paper : ewid va micher, ewid **Al Liamm** iwe, ha pa ne vefe nemed ewid respont d'an dud a gass lizhiri.

Pa vesen skuizh o skrivañ ewid ar re all, e teue c'hoant din skrivañ « ewidon va hunan », evel ma lavar **Ronan Huon**. Ouzhpenn, ez eus ur sort nerzh hag a boulz tud so da skrivañ, pa soñjont e c'hellont kaoud un dra bennag da lavaroud.

3. Daoust ha skrivañ 'z pije gwraet ma ne vije ket bet kudenn ar brezhoneg ?

Disoloet 'm eus Breizh pa oan tost da'm ugent vloaz. Disoloet 'm eus Breizh e Paris, en ur ober anaoudegezh gant tud o stourm ewiti er mare-se. Desket 'm eus brezhoneg neuse — ne anavezen nemed geriennoù — ha dizale 'm eus kroget da labourad ewid ar yezh. Ha e skrivan e brezhoneg gant ar soñj « degass va zamm maen » e-gis-se. Ne 'm eus ket c'hoant d'ober barzhoniezh e galleg, ha ne glaskan ket gouzoud ha gouest a vijen d'henn ober.

4. Petra 'z peus embannet beteghenn ? Pelec'h ?

Ouzhpenn 130 barzhoneg 'm eus

savet. 70 anezo zo bet embannet gant **Yann Olier**, en ur c'haier eus e gasetenn **Imbourc'h**, dindan an talbenn « **Prenest gwenn antronos** ». **Ronan Huon** en deus gwraet e vennos lakaad da zont er-maes ul levrig, ennañ al lodenn all eus va skridoù, er bloaz-mañ. Talbenn al levrig a vo : « **Ar veaj-se ur wech e oa** ». Ahendall ez eo bet embannet diw eus va barzhonegoù e-barzh levr **Yann-Ber Piriou « Défense de cracher par terre et de parler breton »**, ha diw all war ar gasetenn « **Poetes and C°** », hag eveljust, meur a heni a gaver e pajennoù ar gelaouenn **Al Liamm**.

5. Perag barzhonegoù dreistoll ?

Perag skrivañ barzhonegoù ? Dre ma plij din ar stumm skrivañ-se na gemer ket, ouzhpenn, re a amzer. N'eus ket a skrivagnerien vrezhoneg a vicher, n'eus ket kalz lennerien kennebeud, ha setu perag ez eus nemeur a romantoù e yezh ar vro : barzhonegoù, kontadennoù, studiadennoù, testennoù berr, ez eus bet savet ur bern anezo avad. Evel

ar re all, e rankan labourad da c'hounid va zamm kreun, ha plediñ ouzhpenn gant meur a dra all. Setu m'eo berr tre am amzer ewid ar skrivagner.

6. Un titl braw 'z peus kavet : « Prenest gwenn antronos » ?

Gant ar ger « gwenn » e kaver ar gouloù, an eurvad, ar spi. Ha ne vez ket lavaret : « Ha gwenn eo ho ped ? » evel ma vez lavaret : « Ha mont a ra mad ? » Daoust din da sevel gwerzennoù melkonius un tamm meur a wech, e chom ganin « flamenn foll ar goanag diroll ».

7. Daoust hag e c'heller lâroud ez eus ahanout ur barzh « engagé », ur stourmer a varzh ?

Ne ran ket ahanon ur barzh « engouestlet ». Alies e tegouez ganin, avad, diskouez ar vro evel m' eus he anavezet em yaouankis, alies iwe e klaskan diskouez anezi evel m'eo bremañ, gant ar c'hudennoù a zo he re. Komz a ran eus Breizh : « Va bro an heni eo », « Va bro zo bihan tre » zo titloù barzhonegoù am eus savet. Komz a ran eus ar re a stourm ewiti, er varzhoneg « War an diri », er varzhoneg « Kablus on », hag e meur a heni all. Komz a ran eus gwaskadur ar Stad C'hall (er varzhoneg « Ar yew »).

Hogen, daoust ha ne vez ket engouestlet an heni en deus gwraet an dibab skrivañ e brezhoneg ?

Temoù all a vez em barzhonegoù, evel « Unvanded ar bed a-vremañ », « Diskar sewenadur ar C'hornog », « Digasted an dud », « Ar re a ya a-eneb d'ar froud », « Galw an hent ».

8. Pessort talvoudegezh 'weles d'ar varzhoniezh er Vreizh a-vremañ ?

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier, bodet ennañ skolaerion ha kelennerion Vreizh a-du gant ur skol vreizheg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !
(40L ewid 4 niv.)

AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez — 29245 PLOURIN-MONTRouLES
KRP 430-20 H ROAZON

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz
barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb sort ha keleier
80 pajenn e peb niverenn - Rener : Ronan Huon

komanant : 50 L - Studierien : 35 L
Teñzorer-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
ST-SERVAN 35400 ST-MALO - CCP 5349-06 PARIS

Testeni, ha netra kén, pe neuse ar broud a laka an dud — tud so — da fiñval ? Dihun tud ?

Me 'gred e kav an den ur sort frealz, ur sort kempoues, gant ar varzhoniezh, a zo evel magadur d'an ene. Gant ar gerioù, gant kenlusk ar silabenoù, ez eus ur sort hudouriezh. Ar perzhioù-se, a gaver e kanaouennoù pobl zo, zo testeni eus talvoudegezh ar sewenadur-pobl e Breizh.

E Breizh ez eus bet abaoe deroù ar c'hantved un toullad braw a varzhed donesonet, o deus skrivet e brezhoneg. O foves o deus bet e dihun ar vro, hag ar ganerien o deus kavet ar vrud a zo deuet d'o heul.

9. Pelec'h ha gant petra e vezes awenet ?

Lavaret 'm eus on prederiet gant kudennoù ar vro ; prederiet on iwe gant tem an haros, pe an eneb-haros kentoc'h. Krediñ a ran ez eo bremañ re zalc'het an dud gant o boasioù, gant o emgarantez ; n'int ket gouest da gavoud ar stivelloù a stankfe o sec'hed. Kollet o deus o eeunded, o gwirionez.

Krediñ a ran evelloc'h ez eus ur stourm da ren, n'eo ket ewid gwirioù Breizh hepkén, met ewid kemmân ar gevredigezh iwe, ha roiñ e lorc'h d'al labourer. Med, siwazh din, mennosioù sort-se n'on ket barreg tre ewid o diskuliañ mad em skridoù.

10. Ur gentel zo en da varzhonegoù ? Peheni ?

Ne fell ket din roiñ kentelioù d'an dud, nag o lewesoniñ, diskouez mennosioù ne lavaran ket, mennosioù din-

E STUMM BRISEUG

Ma 'z an va hun dre ruioù kêr,
disked, truilhenneg ha seder,
na spontit ket, tud ar c'hozhenn,
me 'heuilh va hent hep goul' gant den.

'M eus kador 'bed en hoc'h ilis,
n'on ket war roll ar barresianis,
ar chass zokén a-benn ar fin
n'o deus ket a resped ouzhin.

Pezh a c'hoantait, me ne ran ket,
n'ez an war roudoù den ebed,
'dan ar c'houmoul 'ma va lojeis,
an avantur a zo va feiz.

Pa loc'han' gant kammedoù berr,
kramenneg, posteg ha lijer,
war-du koad Pont ar Milinoù,
me ne 'm eus ket a chadennoù.

Steredennoù a-us da 'm zal
hentoù meinig ha disingal
mousc'hoarzh skedus oabl Doue,
a vezo trawalc'h da 'm ene.

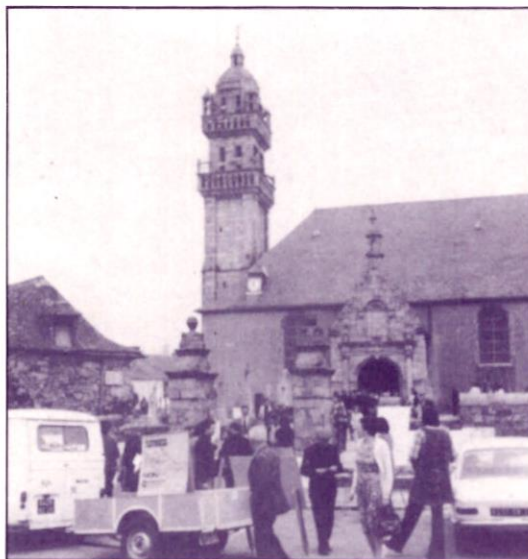
dan gwiskamant ar varzhoniezh. Al lennerien o degemero, pep heni hervez e zoare.

Martese e vez kaset ar Gelted war-raog gant ur sort klaskadenn, ur sort sec'hed, ur sort kest, hag e c'hellont gant se degass c'hoazh elfennoù aboves d'ar bed.

Ahendall, ewidon, en desped d'ar seblantoù, ez eo povesussoc'h talvoudegezh ar galon eged heni ar spered. « Kanañ » a ran ar re isel, ar beorien, ar re o deus miret ur galon domm, an eeunded, o emroustet, o gred, ar re na gomzont ket hag a labour, ar re na vez gwraet meneg ebed anezo, ar re zivrud. Int-i zo holen an douar.

Da glosañ, e c'hellan kennig dit ewid **Pobl Vreizh** ur varzhoneg diembann c'hoazh, hag e vo kavet gant al lennerien un tamm heklew enni martese eus pezh 'm eus lavaret.

Pennad-kaos bet savet ha renket gant Herri Gourmelen.

GOUEL AR BREZHONEG

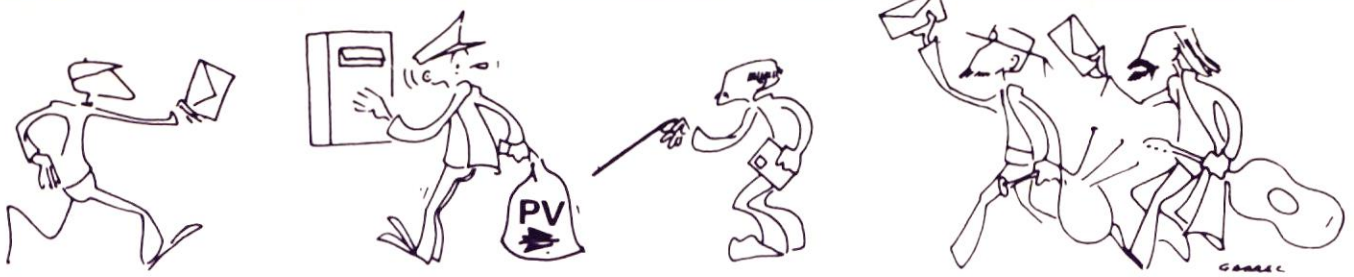
Diwar vremañ e ouier e pelec'h ha pevore e vo gwraet ar c'hentañ Gouel ar brezhoneg da zont : e Plabenneg an heni vo, eus ar 14 d'an 18 a vis Mae 1980

Un nebeud tud eus Bro Leon ema dija war o c'hont ar prientiñ eus ar gouel :

- ezomm zo arc'hant : henn kass da Lena Petton, rue de la Paix 29290 Saint-Renan.
- ema ar bruderezh e karg : Herve Petton, rue Victor-Hugo 29200 Brest
- wardro an darempredoù-diavaes e ra : Kristina Jegou 46, rue de Lyon 29200 Brest
- ha pleustriñ war ar c'hudennoù teknik a vo gwraet gant : Patrick Gouez, Penn-ar-C'hoad 29212 Plabennec

Maria Prat ! Ugent vloaz so eo bet savet gant R. Laouenan **Strollad Beilhadegoù Treger**, hag ema **Maria Prat** ouzh e ren bremañ, hag hi eo iwe a skriv al lodenn vrasañ eus ar pezhioù-c'hoari, pezhioù patronaj farsus, a lak Bro Dreger en he fezh da c'hoarzhin ha da gaoud plijadur. Pezhioù-c'hoari en BREZHONEG eveljust ! Da **Varia Prat** ha da **Strollad Beilhadegoù Treger**, gourc'hemennou **POBL VREIZH !**

LIZHEROÙ

Bloawezh mad ! Re nebeud eh en em anavez **Breizh** hag ar **Chin**, anad eo. Perag ne zeufe ket **Stivell** da b**Pekin** ?

A wir galon.

M. David, Beijing, Bro-Chin

Feiz ! Bet eo bet Ouakouofeng e Breizh newez so, mes en diavaes eus ar Manac'h hag a zo bet kannad ar Frañs du-hont, n'eo ket stank moarvad ar Vretoned hag a zo bet aet di. Ha rouezoc'h c'hoazh ar Vretoned douget d'an emrenerezh. Gwelet 'vo ! Pa vo kouviet an UDB, ez aio, sur. Trugarez vras d'hon lenner a Vro-Chin.

Pobl Vreizh

Ur pennad zo e lennan **Pobl Vreizh**... Da gentañ e oan war ewezh un tamm : ne felle ket din bezañ « lonket » es vew gant an UDB, war zigarez he deus homañ ur gasetenn vrezhoneg o komz eus politik ! Ma ! Red eo din ansav e varnen a-dreus. Rag ne 'm eus ket santet e vese « gwasket » war al lennerien, d'o lakaad da zegemer, dre heg, sav-poent politikel an UDB.

Ouzhpenn-se, peurliaesañ e seblant politikenn-se bezañ reizh, poelleg hag o tereoud ouzh tro-spered hag ezmouñ ar Vretoned. Ne gav ket din e c'heller lavaroud e sav an UDB, en un doare mekanikel, gant neb strollad gall eus an tu kleiz. Kement ha sevel ha diasezañ ur sokialouriezh ewid ar Vretoned, ra vo breizheg ar sokialouriezh-se. Arabad klask skwerioù 'lec'h all : peurliaesañ n'int nemed skwerioù fall. Da ziwall zo e teufe bossenn, breinadurezh sistemoù fallagr zo da gontammiñ ene Breizh, spered ar vro. Mad eo, un dra vad eo, teuler ur sell war ar broioù all, med arabad lakaad Breizh da « eilblanedenn » gant neb bro, neb Stad, neb sistem...

A-wechoù ne vezan ket dienkes tre. Ur vro vihan eo Breizh, ur bobl vihan a 3,5 milion a dud : penaos e teuo ar bobl-se da vezañ emren ervad ? Daoust ha gelloud a raio chom dieub en he dibaboù ? Penaos kempouesañ sokialouriezh ha frankis ?

O huñvreal emañ : n'eo ket tizhet ganimp an emrenerezh c'hoazh...

Ewid distreiñ d'ar gelaouenn, e kavan anezi plijus, liessort ha kentelius. Pennadoù « Erwan an Dilodenner » o deus plijet din kenañ. Sed eo an emzalc'h poelleg ha fur. Hag ez ase un emzalc'h war mestr kelenner (ken war ar yezh, glan ha bew, ken war ar vicher, heni ar c'helenner : gouzoud a ra displegañ ha diluziañ ar rouestletañ kudennoù). Gant istor I.V. an Deuñv on bet plijet iwe : ur bajennad dispar eus istor Breizh en deus skrivet an

Kartenn bet kaset da b**Pobl Vreizh** eus ar Chin...

Deuñv ase. Ra vo kavet an abretañ ar gwellañ pennadoù sort-se war b/**Pobl Vreizh**.

Gourc'hemennnoù kaloneg d'an oll re a laka o foan beb mis — ha meur a zewezh beb mis moarvad — ewid sevel ha lakaad da zont e maes ur gelaouenn vrezhoneg ken plijus ha **Pobl Vreizh**, ewiti da vezañ

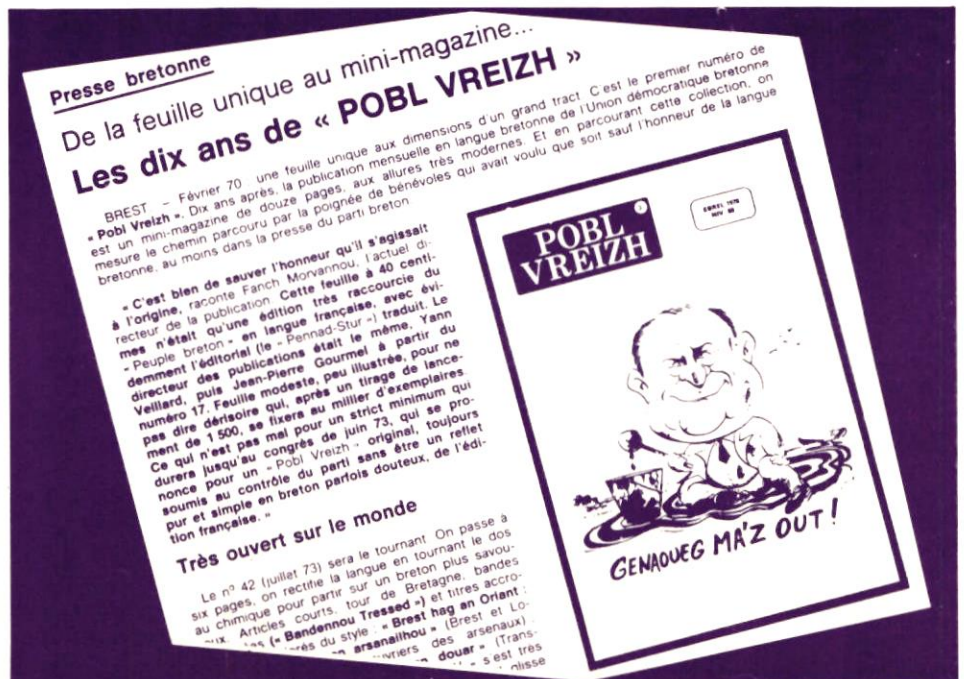
politikel !

A wir galon ganeoc'h.

J. Louarn, Paris

Plijadur 'm bez o lenn **POBL VREIZH**.

A. Lemerrier, Brest

10 VLOAZ EO «POBL VREIZH»

Gant Ouest-France (28/12/79) eo bet roet da c'houde d'ar Vretoned a lenn ar gasetenn-se e oa eus POBL VREIZH ! Ya, deg vloaz so (C'hwevrer 1970) eo deuet er maes niverenn gentañ POBL VREIZH : diw bajennad e 1970, daouzeg e 1980, ha pell zo dija !

N'eo ket netra ewid ur gasetenn vrezhoneg tapoud he 10 vloaz ! ha pa soñjer ez eo POBL VREIZH ur gasetenn bolitikel ouzhpenn... Amañ 'maomp ket er goudor, goudor an neptuegezh a vez lakaet — sañset — war gont ar c'hultur. Enouestlet a grenn, en UDB, ur strollad politikel !

10 vloaz so eo bet diviset gant an UDB e vefe eus ur gelaouenn bolitikel e brezhoneg, evel ma oa unan e galleg c'hwec'h vloaz a oa dija. Perag bezañ gortoset kehidall, emit-hu ? Ahanta ! N'ouson ket re vad : me ne oan ket en UDB er mare-se, na memes e Breizh. Moarvad e oa red d'an UDB ober he zreus e Breizh, bezañ kreñv awalc'h abenn delc'her en o sav diw gasetenn bolitikel, hag unan anezo e brezhoneg, yezh kozh ar vro a-dra-sur, ha yezh meur a heni yaouank iwe, med yezh nebeutoc'h-nebeutañ komzet, ha lennet kant gwech nebeutoc'h c'hoazh.

Emaomp gant an niv. 120. Dija ewid ur gelaouenn sewenadurel, tizhoud kant ugent a niverennoù n'eo ket dister. Petra 'vo lâret neuse diwarbenn POBL VREIZH, anezi ur gelaouenn bolitikel, perc'hennet gant ur strollad politikel eus an tu kleiz hag eus en tu breizheg war ar memes tro (ahanta ! kleiz ha Breizh, eveljust !) ?

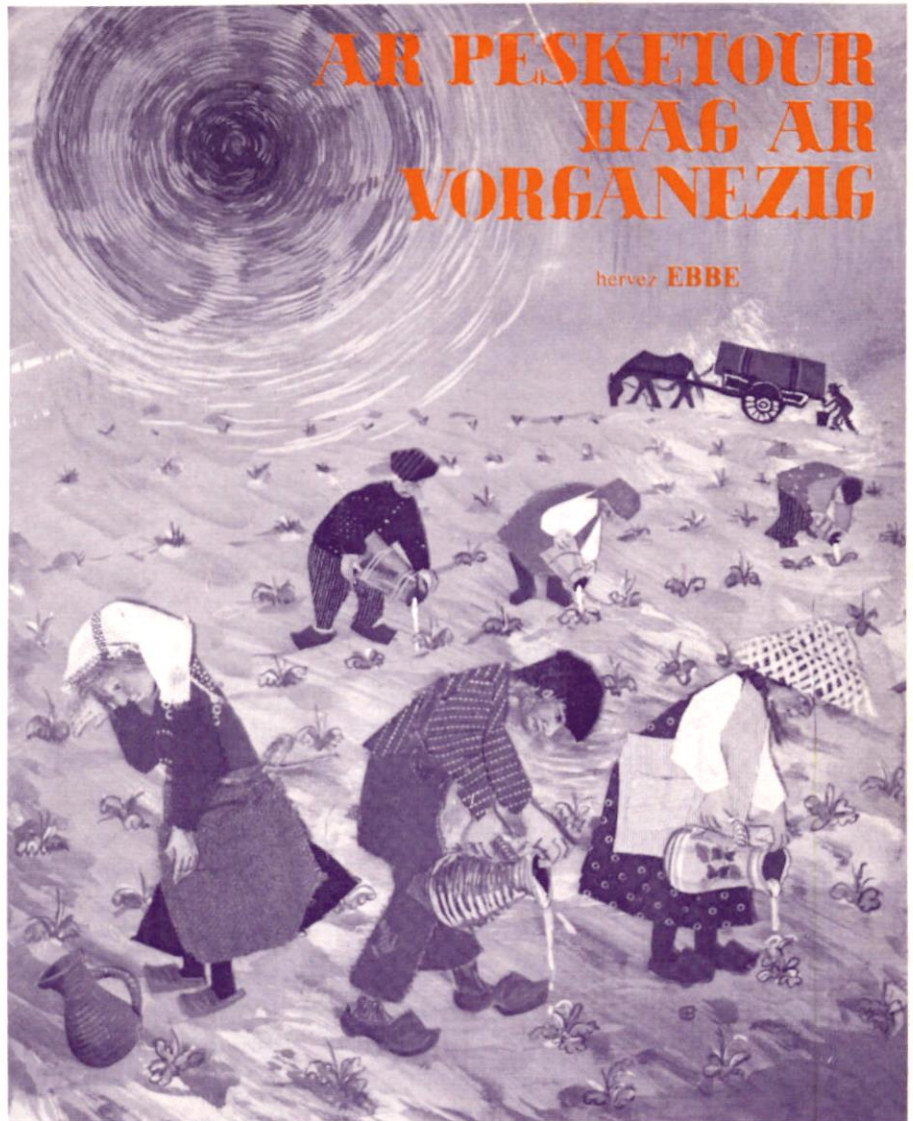
Ma ! En desped da gudennoù a beb sort, e talc'h POBL VREIZH da zont ermaes beb mis abaoe 10 vloaz...

Beteg an niv. 41, n'eo bet POBL VREIZH nemed un droidigezh vrezhoneg eus darn eus ar pennadoù a vese moullet war LE PEUPLE BRETON. Eus an niv. 1 d'an niv. 16 eo bet Y. CH. VEILLARD rener ar gelaouenn ; eus an niv. 17 betek an niv. 41 : J.P. GOURMEL. Gant an niv. 42 e chañch an traou a-grenn : kreskiñ 'ra kalz POBL VREIZH, hag e teu da vezañ « emren » e-keñver he breur galleg ; eus an niv. 42 betek an niv. 76 ema L. KERVOAS o ren ar jeu ; abaoe an niv. 77 neuse ema F. MORVANNOU.

Gant VEILLARD, GOURMEL, KERVOAS eo bet lusket POBL VREIZH : ne ran-me nemed delc'her da vont, ha arad gwellikañ ma c'hellan, gant an oll re a gass o fennadoù da b/POBL VREIZH, an erwenn bet boulc'het ganto. Arabad ankouaad an tri-se : VEILLARD, GOURMEL, KERVOAS ; int-i eo a zo bet diasezourien penneg ha kaloneg ar gelaouenn-mañ, tapet ganti, a-drugarez dezo, he 10 vloaz hiziw !

Ra strinko neuse, e ti kement lenner POBL VREIZH a zo, ar bouchonoù cham-pagn !

F. MORVANNOU

Gant **Ebbe Bierbaum** eo bet skrivet ha marellet al levr-mañ, anezañ ur gontadenn savet diwar vojennoù eus Breizh ewid darn, diwar reoù all o tennañ da vroioù an Nord.

E kêrig **Glückstadt** (« kêr an eü-rusted »), tost da **Hambourg** eo bet ganet **Ebbe** (« dichal ») **Vehrmann-Bierbaum**. Liwour e oa he zad, ha pesketa ar valum a rae he zad-kozh.

E 1962 eo e teu **E. Bierbaum** da Vreizh ewid ar wech kentañ. Bamet eo gant ar vro hag abaoe 1967 en **Enes-Vazh** eo e tremen Ebbe al

lodenn vrassañ eus e amzer.

Kerkent ha bet skrivet he c'honta-denn ganti, ez eo bet troet e brezhoneg, e saosneg, e galleg. Di-zale e vo troet e kembraeg.

Ar marelladurioù (tressadennoù) a gaver e-barzh al levr (25 zo anezo) zo kàer dreist, ha gant **Ebbe** he hunan int bet savet. Un dudi. Gant **Ronan Ar Bras** eo bet gwraet an troidigezh vrezhoneg. N'eo ket tew al levr (38 a bajennoù)... Dispar eo ar skeudennoù !

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

UDB

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar) 19

Sin :

Da gass en-dro
(troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CEDEX

Taolomp

ur sell

àr ar bed bras

POBL VREIZH

Ged ar blé newez é komañs ema daet kourz an taolioù divalaw... A gaos da gement-se eo marse en doa President ar Stad C'hall komzet a vresel a pa oa é souhetañ ar bléad mad d'ar Frañsion. Neoazh, ne faota ket boud trelatet ged komzoù ar Pennrenour : n'eus ket par dehoñ ewid kass-digass an dud ; ur « goarenn » eo, pa vo lâred mad, hag unan n'eo ket direbech, na boud e seblant boud un den a-fesson... Un den a-fesson hag en deus kemeret diamantoù ged Bokassa, ar bourew bugale ha tud yaouank, bourew ha lazher, ha marse un debrer kig kristen...

Bras e chom ataw poues ar « mass media ». Setu ase ur galloud gwirion, unan nend eo ket braw klask c'hoari doc'htoñ. Pa faot d'ar wask, d'ar radio, d'an tele degass ar splannijenn àr un den, àr un dra, àr un degouez, e ta an den-se, an dra-se, an degouez-se da vout gwirion, mad, ag ar choas. Pennrenour ar Stad C'hall a vez fessonet ged ar « mass media »-se. Na pegen dister e chom neuse buhez pemdezieg al labourision ha stourm kuzh ha didrous ar pobloù bihan !

Mes mall eo dimp moned er-maes ag hon gourenes, ha mem ag ar Stad C'hwec'hkogneg. Rag, beteg ur serten poent, ema bihan ar boan a c'housañv mem ar re baourañ a dud an Europ « pinwig », e-tal ar pezh a weler e kornioù arall ag ar bed.

Kredet o deus ar Russed skrapañ o zamm frankis ged tud an Afganistan, 11 milion en oll. Dija, e-raog, e oa pennrenour an Afganistan a-du krenn ged an URSS. Lazhet eo bet — lazhet en doa e-raog iwe —, hag ema daet armeoù an URSS da gemer ar galloud en Afganistan : degasset o doa gete ur « pennrenour » newez, un den-plous a-grenn, sentussoc'h c'hoazh doc'hte ewid an heni lazhet. Ema oadet an Afganistan da « eilblanedenn » an URSS, èl oll er Stadoù komunist ag an Europ, namaed ar Yougoslavi, hag ar Roumani beteg ur serten poent. Ema an urzh russ é ren e Kaboul...

N'hellomp ni namaed kondaoniñ a-grenn ur gwall daol sort-se. 90% ag ar Stadoù representet en ONU o deus gwraet kementrall. PC an Itali ha PC Bro-Spagn o deus gwraet kementrall. Ni, re an UDB a gondaon, heb marc'hataad, an dro vil-se nend eus digarez ebed dehi. Ar vezh ruz àr gozhidi ar ch/Kremlin ; ar vezh ruz iwe àr ar PCF, a zo aet bremañ, en ur mod splann ha distag, da lakes Moskou. Ar gwir o deus ar pobloù d'en em ren o hunan. Ni, sossialisted, tud ag an tu kleiz, a c'hell hag a z'le kondaoniñ gwall daol Kaboul. Re an tu dehoù, gall pe get, a ra iwe. Gwell e vehe dehe skubad dirag o dor. N'eo ket direbech an imparialism gall nag heni an USA. É kondaoniñ gwall daol Kaboul, ne lamont ket ar gwad a zo àr o daouarn. Douar ar Vietnam, douar an Algeri, douar meur a vro ag an Afrik, ha heni ar Chili ema oadet don enne ar gwad bet skuilhet àrnehe dre wall an imperialismoù-se. Ema ar Frañs e kenlabourad ged an Arjañtin, ha ne vez ket klewet ken uhel mouezh ar re a gondaon Videla pe bPinochet èl ma vez klewet mouezh ar re a huch a-eneb ar Russed é sailhiñ àr g/Kaboul.

Sklaer eo ema gwannaet, ur bochad, brud ar sossialism e-barzh ar bed a-bezh ged afer Kaboul...

En Iran eh eus bec'h iwe, ha bec'h bras... Ar chah, harpet ged an USA - ne faota ket ankouaad — zo bet kasset kuit ged ur bobl en he fezh, é stourm, disarm, a-eneb da bembed arme ar bed, heni an Iran, bet diasezet ged ar chah. N'eus ket ur bern istim da gaoud e'id C'homeiny moarvad. Neoazh, na boud en deus kasset d'ar marw 700 a dud e-korf ur blé, ema red lâred e chom bihan hag isel an nombr-se e-tal an 50 000 den bet lazhet ged ar Savak edan ren ar Chah. Un dispac'h poblel ema bet heni an Iran, a-dra-sur. Mes fanatikaet eo ar bobl eno ged un den èl C'homeiny, na c'hwezh namaed kassoni en-dro dehoñ, na boud o deus an Amerikaned maget ar gassoni-se epad

bléadoù, é harpiñ ar chah heb marc'hataad. A-dra-sur ema un dra direizh, difur ha dibardonabl a-grenn skrapañ diplomated douzh o lakaad da ostajed, e'id kaoud, en eskemm, ar chah bew en o lec'h... C'hwes ar petrol a santer dre eno iwe, ha c'hwes ponner. Neoazh, red ema gweled e chom Iranis difrom dirag an taol-sikour ema ar Russed é kennig dehe. Daousto hag e c'hell an Iran chom distag a-zoc'h an daou imperialism a zo é klask pouesiñ àrnehoñ ? Gwall dost ema an Afganistan douzh an Iran .

Ne faota ket ankouaad ur sort, a-zivoud an Iran, ema ar Stad-se unan ken jakobin èl ar Stad C'hall... Beb tro ma klask ar Gurded, pe unan a bobloù arall an Iran, tizhoud un tamm frankis bennag, un disterrañ emrenerezh, ne varc'hata ket C'homeiny : bec'h dehe a-benn ; e-barzh ar gwad e vez mouget kentizh an emsaviou-se.

En ur bed gwasket ged tri pe bewar imperialism, ema diaes d'ar pobloù bihan chom en o sav. An ekonomiezh, ar c'hoant da zastum argant eo al lusk a gass en-dro ar mekanik. Mard ema bihan ar bobl, ha paour ouzhpenn, e vez dalbezh tost da veg ar bleiz, hennañ prest d'he lonkiñ a-benn. Ni amañ e Breizh hon eus afer ged ur bleiz hag a seblant boud doñvaet. Ne faota ket boud touellet : ur bleiz a zalc'h da vout ur bleiz. Diaes tre eo delc'her krog e-barzh an daou benn ag ar chadenn : ag un tu, ar sossialism dehoñ ur bisag denel (an heni a gerzh ged armeoù n'eo ket sossialism anehoñ), ag an tu 'rall, an emrenerezh, herwez ul lesenn na vez ket sewenaet mard ema bet skrivet : ar gwir o deus ar pobloù d'ober anehe o hunan ar pezh a garont.

UDB